

Nota van Actualisatie 2024-2027

(versie B&W 22 aug 2023)

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding

Toelichting op de inhoud en het doel van deze Nota van Actualisatie

Hoofdstuk 2 Financieel kader 2024-2027

In dit deel bieden wij een actueel financieel beeld, dat is opgebouwd langs de volgende lijnen:

Van Richtnota naar Begroting

- Vertrekpunt Richtnota begroting 2024
- Verwerking Mei Circulaire
- Algemene en lokale ontwikkelingen (onontkoombaar)
- Ontwikkelingen (VNG adviezen en Val Kabinet)
- Verwerken staat van investeringen, CUP en correcties
- Meerjarenbeeld 2024-2027 met alle ambities

Begrotingsbeeld & keuzes

- Het meerjarig begrotingsbeeld dat ontstaat na de verwerking van bovenstaande lijnen (2026 en 2027 conform VNG advies realistisch en niet sluitend)
- Knoppenmodel met keuzes diverse knoppen wanneer keuzes nodig zijn

Hoofdstuk 3 Conclusie

De conclusie in de vorm van een begrotingsadvies.

1. Inleiding

Introductie

Voor u ligt de Nota van Actualisatie 2024-2027. Deze nota is afgesproken met de raad, aangezien de onzekerheden dit jaar zo mogelijk nog groter zijn dan regulier. Recent is die onzekerheid verder vergroot door de val van het Kabinet. Een demissionair Kabinet zal geen nieuwe, vergaande besluiten doorvoeren, maar zal ook geen oplossingen bieden voor gesignaleerde knelpunten. Veel zaken zullen door het parlement controversieel worden verklaard. Gezien de vele onzekerheden heeft de belangenbehartiger van de gemeenten, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ook alle gemeenten geadviseerd een collectief signaal aan het Rijk af te geven door geen sluitende begroting/meerjarenraming aan te leveren voor de jaren 2026 en 2027.

Het begrotingsadvies bestaat uit 2 onderdelen:

- Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2024-2027 een sluitende begroting.
- Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit de coalitieakkoorden en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

Ons college onderschrijft deze lijn en adviseert uw raad de gevraagde solidariteit in het begrotingsproces ook voor Kaag en Braassem toe te passen. Daarom presenteren wij voor de jaren 2024 en 2025 een sluitende begroting en voor de jaren 2026 en 2027 een realistische begroting. Aangezien wij voor 2024 en 2025 de ambities in de taken in de going concern, ambities uit Focus met Ambitie en het Raadsakkoord inclusief de besluiten uit het CUP 2.0 willen realiseren, hebben wij deze verwerkt in de begroting en meerjarenraming 2024-2027.

2. Financieel kader 2024-2027

2.1 Introductie

De Richtnota 2024 is door de raad vastgesteld. Bij de Richtnota is aangegeven welke ontwikkelingen nog niet waren verwerkt in het meerjarenbeeld, zoals het CUP, de meicirculaire, de actualisatie van de investeringen en overige onontkoombare ontwikkelingen. Deze zijn hierna verwerkt in het meerjarenbeeld. Dit meerjarenbeeld is niet sluitend en bevat een groot aantal onzekerheden die met name op rijksniveau liggen. Deze onzekerheden zijn door de val van het Kabinet alleen maar toegenomen. Met een selectie van keuzeknoppen wordt inzicht gegeven in welke mate die keuzes het meerjarenbeeld kunnen verbeteren.

2.2 Van Richtnota naar Begroting.

(x € 1.000,-)	2024	2025	2026	2027
Vertrekpunt: Richtnota 2024, mjb 2024-2027	2.140 N	1.801 N	2.023 N	2.023 N
Mei Circulaire 2023: raadsbrief 27 juni 2023	2.498 V	2.859 V	286 V	39 N
Bijgesteld begrotingsbeeld Richtnota 2024-2027	358 V	1.058 V	1.737 N	2.062 N
<i>Mutaties ná richtnota en circulaire:</i>				
Kapitaallasten en treasury resultaat	653 V	213 N	5 N	815 N
Stelpost Vriezenweg en Vriezekoop noord		382 N	382 N	382 N
Stelpost Brug Noorderhemweg				210 N
Indexatie sociaal domein (t/m prijspeil 2022)	127 N	138 N	148 N	148 N
CUP 2.0	923 N	993 N	900 N	900 N
Stelpost KC noord, sporthal & zwembad				981 N
Stelpost Uitbreiding Kaskade	31 N	60 V	109 N	109 N
Meerjarenbeeld 2024-2027 met alle ambities	69 N	609 N	3.282 N	5.608 N

Vanuit het vertrekpunt van de Richtnota 2024, zijn de volgende ontwikkelingen toegevoegd aan het meerjarenbeeld:

Mei Circulaire 2023

In de raadsbrief van 27 juni 2023 zijn de effecten van de Mei Circulaire nader toegelicht.

Kapitaallasten en treasury resultaat

Hier zitten de effecten verwerkt van de investeringen waarover al is besloten. Het effect behelst enerzijds lagere lasten wanneer investeringen naar achteren verschuiven, en anderzijds hogere lasten vanwege de gestegen (rente)kosten. Immers, nieuwe leningen en bestaande leningen die aflopen, worden komende jaren gefinancierd tegen hogere rentes. Met uitzondering van de voorbereidingskredieten, maken de investeringen voor het Sportpad en uitbreiding Kaskade hier nog geen deel van uit. Die zijn als stelpost verwerkt in de begroting. De effecten van kostenstijgingen en hogere rente op deze stelposten worden separaat zichtbaar gemaakt.

Stelpost Vriezenweg en Vriezekoop noord

Met de raad is afgesproken dat hele grote wegereconstructies geen onderdeel uitmaken van het reguliere jaarlijkse krediet voor wegen. Deze grote infraprojecten worden pas met zicht op concrete uitvoering voorgelegd aan de raad. Dat is dan ook het moment om de dekking te regelen. Die dekking komt dan vanouds uit de budgettaire ruimte. Die budgettaire ruimte ontbreekt in deze meerjarenbegroting, en daarom ramen we deze projecten vooralsnog als stelpost. Wanneer de concrete uitvoering aan de raad wordt voorgelegd is de dekking dan geheel (of gedeeltelijk) beschikbaar vanuit de stelpost.

Stelpost brug Noorderhemweg

Het bovenstaande geldt ook voor de brug over de Noorderhemweg. Dit project is wat complexer qua aanpak, techniek en de mate waarin derden aan de brug moeten meebetalen.

Indexatie sociaal domein (t/m prijspeil 2022)

Per 2024 wordt een nieuwe opdracht met de Driemaster overeengekomen. Het budget van de oude opdracht is nooit aangepast voor eerdere prijsstijgingen, en wordt hier bijgesteld tot

het prijsniveau van 2022. De kostenontwikkeling voor 2023 en 2024 wordt nu niet meegenomen, en maakt onderdeel uit van de onderhandelingen over de inhoud van de nieuwe opdracht.

CUP 2.0

Het recent vastgestelde CUP 2.0 wordt hier toegevoegd aan het meerjarenbeeld. Het CUP loopt formeel tot en met 2026. Maar keuzes die structurele effecten hebben, zijn ook voor 2027 geraamd. Dit zijn dan bijvoorbeeld de kapitaallasten van investeringen of nieuw personeel.

Stelpost KC noord, sporthal & zwembad

De verhoging van deze stelpost (structureel vanaf 2027) betreft de gestegen bouwkosten en rentelasten.

Stelpost Uitbreiding Kaskade

De verhoging van deze stelpost betreft met name de gewijzigde scope en gestegen rentelasten.

2.3 Begrotingsbeeld en keuzes.

Algemene lijn

Onze gemeente heeft gekozen voor het formuleren van ambities en opgaven met het traject Focus met Ambitie, maar meer recent ook met het College Uitvoeringsprogramma naar aanleiding van het Raadsakkoord 2022-2026. Bij de inrichting van de begroting vinden wij dat wij onze inwoners en bedrijven recht moeten doen door de ambities ook waar te maken. De grote onzekerheden op Rijksniveau kunnen leiden tot verlamming en uitstellen van besluiten. Ons college wil koers houden en de voorbereidingen voor onze projecten en opgaven doorzetten. Dit sluit ook aan bij het advies van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) om realistisch te begroten voor de jaren die nog zeer onzeker zijn door alle ontwikkelingen op Rijksniveau. Wij hebben met de opbouw van de Algemene Reserve ook mogelijkheden om de opgaven voor 2024 en 2025 incidenteel te dekken voor het deel dat niet in de conceptbegroting past.

Organisatie

In de opbouw van knoppen is geen knop opgenomen die een vermindering van formatie inhoudt. Over de genomen besluiten ten aanzien van de versterking van de concernstaf/overhead hebben wij afgesproken met de raad dit najaar de voortgang te bespreken en zijn er in het CUP 2.0 formatieve voorstellen opgenomen. Gelet op de takenontwikkeling zien wij gemeenten om ons heen aanvullende voorstellen doen voor uitbreiding van de formatie voor specifieke taken die op gemeenten afkomen. Voor deze begroting zijn wij niet voornemens substantiële voorstellen te doen voor uitbreiding formatie, wellicht alleen op enkele gerichte knelpunten met een dekkingsvoorstel. Tegelijk zien wij geen ruimte voor taakstellende besparingen in de organisatie. Indien op een later moment alsnog wordt besloten tot bijvoorbeeld een kerntakendiscussie, dan kan aan de hand van schrappen van taken ook worden gesproken over schrappen van daarbij behorend personeel en middelen.

College Uitvoeringsprogramma

Uw raad heeft bij de vaststelling van het CUP 1.0 en CUP 2.0 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor personeel/formatie. Wij zullen richting het opstellen van de begroting ook voortgangsinformatie verstrekken over de (financiële) ontwikkelingen van deze posten, gezien ook de complexe arbeidsmarkt ook voor tijdelijke opdrachten. Met het financiële beeld in juni 2023 is besloten alleen incidentele middelen beschikbaar te stellen. Uiteraard werd met de voorstellen vooral beoogd te kunnen investeren in mensen en

middelen om de organisatie toegerust te krijgen voor de genoemde ambities. Wij constateren dat met inhuur deze doelstelling moeilijk is te realiseren. Daarom gaan wij vanuit de uitgangspunten van de sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025 op de beoogde manier aan de slag met het bouwen aan deze ambities, dat wil zeggen mensen in de organisatie halen die duurzaam kunnen werken aan de realisatie met onze inwoners en bedrijven.

Keuzes rekenmodel

Bij deze Nota van Actualisatie hoort een interactief rekenmodel met zogenaamde keuzeknoppen. Met het selecteren van keuzes (ja/nee) wordt zichtbaar wat het effect van een keuze is op het meerjarenbeeld. De keuzes in het model zijn financieel-technisch van aard, gaan over onbenutte inkomstencapaciteit, of gaan over het schrappen van nog te realiseren niet-wettelijke ambities (zoals bij sport), en de nieuwe, nog te implementeren ambities uit het CUP 2.0. Er is (nog)niet gekozen voor besparingen op bestaande taken in het sociaal of fysiek domein. Hierna volgt een toelichting op de verschillende keuzeknoppen uit het model.

Keuzeknoppen financieel-technisch:

Onttrekking algemene reserve in 2024 & 2025.

De gemeente heeft per 1 januari 2024 een (geraamde) algemene reserve van € 28,3 miljoen. Het geraamde tekort voor de jaren 2024 en 2025 bedraagt samen € 0,68 miljoen. Als dit tekort uit de algemene reserve wordt gedekt, heeft dit vrijwel geen nadelig effect op de beschikbare weerstandcapaciteit (buffer) en andere kentallen zoals de solvabiliteit.

Bestemmingsreserve kapitaallasten Wegen instellen.

Een deel van de algemene reserve kan worden bestemd ter dekking van kapitaallasten in de begroting. Een bedrag uit de algemene reserve wordt dan afgezonderd in een bestemmingsreserve. De jaarlijkse onttrekking uit deze reserve geldt als structurele dekkingsbron. Er wordt hier uitdrukkelijk gekozen voor de dekking van kapitaallasten van wegen, in plaats van bijvoorbeeld (school)gebouwen. Dit vanwege de kortere afschrijvingstermijn van wegen (30 jaar). Het instellen van de bestemmingsreserve zelf heeft wél invloed op de weerstandcapaciteit (er is minder vrije buffer) maar niet op de solvabiliteit. De raad kan overigens elk moment besluiten de bestemmingsreserve weer op te heffen waarna de middelen terugvloeien naar de algemene reserve.

Afschrijvingstermijn gebouwen van 40 naar 50 jaar.

Het verlengen van de afschrijvingstermijn leidt tot lagere jaarlijkse lasten. Maar die drukken wel langer op de begroting. Het betreft in dit voorstel de nog te bouwen IKC's, sporthal en zwembad. Volgens de BBV-regels moet bij het bepalen van afschrijvingstermijnen rekening worden gehouden met de verwachte toekomstige gebruiksduur (economische of technische levensduur). We maken bij nieuwbouw steeds duurzamere keuzes, zoals herbruikbare materialen en bijna energie neutraal gebruik. Daardoor valt een langere levensduur goed te rechtvaardigen. Een langere afschrijvingstermijn heeft ook nadelen. Bij een toekomstige herontwikkeling kan er eerder sprake zijn van nog niet afgeschreven boekwaarden. Die maken de herontwikkeling dan duurder.

Keuzeknoppen sport:

Geen nieuw zwembad & sluiten bestaand zwembad.

Met dit scenario wordt ervoor gekozen geen nieuw zwembad te bouwen op het Sportpad, maar ook het bestaande bad te sluiten. Dat laatste is hier expliciet aan toegevoegd omdat instandhouding van het huidige zwembad alleen mogelijk blijft bij een grondige renovatie en verduurzaming. Zo voldoet het complex niet meer aan de huidige wensen van de gebruikers, en heeft het een dusdanig energieverbruik waardoor de exploitatie bij de huidige energieprijzen zeer kostbaar wordt. In dit scenario moet het bestaande zwembad al snel worden gesloopt, omdat het inpassen van een bestaand zwembad, dat pas op termijn gesloopt zou worden, ook weer een complexe ruimtelijke uitdaging vormt voor het Kindcentrum.

Stoppen met Sportpad fase 2 (incl deel vd infra).

Met dit scenario wordt ervoor gekozen te stoppen met de herinrichting van de sportvelden, de komst van de hockey uit Rijkswetering naar de Veen, de uitbreiding van de tennisbanen, en het nieuwe verenigingsgebouw voor de hockey en voetbal.

Keuzeknoppen inkomsten:

Stijging OZB-inkomsten: een jaarlijkse groei vanaf 2025

Met dit scenario wordt inzichtelijk gemaakt wat een jaarlijkse groei van de inkomsten vanaf 2025 extra zou kunnen opleveren. Deze groei kan op meerdere manieren worden toegepast in het model:

1. Wél rekening houden met een jaarlijkse groei van het areaal. Vanouds wordt alleen de areaalvergroting van het eerste jaar van de begroting (2024) structureel geraamd. De verwachte groei van het areaal in latere jaren wordt uit prudentie nog niet geraamd. Wanneer er voldoende vertrouwen is in het realiseren van de woningbouwgroei, kan een groei% worden opgevoerd in het model. Op basis van de huidige woningbouwprognoses (update maart 2023), verwachten we tussen 2024 en 2027 een gemiddelde groei van 3% per jaar.
2. Een groei van de inkomsten per object (tarief x ozb waarde) bij gelijkblijvend areaal. Dan stijgen de lasten voor inwoners. In de bijlage is een casus uitgewerkt wat het effect hiervan is voor een gemiddelde woningbezitter.

En uiteraard kan het ingevoerde groei% ook worden toegepast als een combinatie van beiden.

Arbeidsmigranten inschrijven in de GBA

Personen die langer dan 4 maanden verblijven in Nederland, dienen te worden geregistreerd in de gemeentelijke basisadministratie. In de algemene uitkering worden gemeenten mede bekostigd op basis van inwonertal (inschrijvingen in de GBA). In onze gemeente verblijven veel arbeidsmigranten wél langer dan 4 maanden, maar staan niet ingeschreven in de GBA. In het verleden hadden we geen duidelijk beeld waar deze doelgroep woonde. Dat is inmiddels veranderd. We hebben steeds beter zicht op hun huisvesting en proberen met de huisvesters ervoor te zorgen dat de doelgroep gezond en veilig hier kan wonen. Een vervolg stap is de doelgroep te registreren in de GBA. Dat is hier wat lastiger en vraagt meer (ambtelijke) inspanning, omdat deze bewoners zich niet spontaan aanmelden bij de gemeente. In dit scenario is een schatting gemaakt wat de netto-inkomsten zijn (na aftrek extra inzet), wanneer er wordt ingezet op een goede registratie.

Inkomsten uit toeristenbelasting ramen

In het Raadsakkoord is de invoering van een toeristenbelasting opgenomen. De invoering staat gepland voor 2024. In de Richtnota 2024 is deze toeristenbelasting uit prudentie voorsnóg budgettair neutraal verwerkt. In het raadsakkoord is namelijk de randvoorwaarde opgenomen dat de opbrengsten weer aan recreatieve investeringen worden uitgegeven. Daarnaast moet de raad nog besluiten over een tarief. Maar in het recent vastgestelde CUP 2.0 verhogen we het recreatie budget met structureel € 150.000, en in afwachting van een nog uit te werken voorstel toeristenbelasting, dekken we dit budget uit de algemene middelen. In dit scenario laten we het begrotingseffect zien van een conservatieve toeristenbelastingopbrengst, op basis van een groeiscenario.

Kostendekkende principe verzoeken

Principeverzoeken kunnen een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maken die leidt tot extra woningen of extra (economische) activiteiten in onze gemeente. Dus wij proberen altijd mee te denken hoe een (nuttig) initiatief kan worden gerealiseerd. Maar deze verzoeken vragen ook forse ambtelijke capaciteit. Gemiddeld 16 uur per initiatief, alleen al van de RO-medewerkers. Vanuit de gedachte dat een initiator ook verdiend aan een succesvol initiatief, zou het redelijk zijn, om een groter deel (dan nu) van de ambtelijke inspanningen, in rekening te brengen bij initiatiefnemers. In dit scenario wordt een raming gemaakt van deze extra inkomsten.

Keuzeknoppen CUP 2.0: (structureel)

Deze scenario's worden niet nader beschreven. Het zijn de recent vastgestelde ambities uit het CUP 2.0 en betreffen alleen die met structurele effecten. Elke structurele maatregel uit het CUP kan in dit scenario worden teruggedraaid, om het effect op de meerjarenbegroting te zien.

3. Conclusie

Gelet op bovenstaande stellen wij op basis van deze Nota van Actualisatie het volgende voor te verwerken in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2024-2027:

1. Het advies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) over te nemen ten aanzien van de programmabegroting 2024-2027, die luidt als volgt:
 - *Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting.*
 - *Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit uw coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.*
2. Voor alle jaren de effecten van de lopende investeringen en de vertaling van het CUP 2.0 op te nemen in de meerjarenraming 2024-2027;
3. De begroting voor de jaren 2024 en 2025 sluitend te maken door een incidentele toevoeging vanuit de Algemene Reserve;
4. De lopende investeringen in onze voorzieningen en buitenruimte te laten doorlopen in de voorbereiding van geplande werkzaamheden, en de daarvoor noodzakelijke besluiten door college en raad te nemen op de daarvoor geplande momenten;

5. Het knoppenmodel van mogelijke bezuinigingen dan wel extra inkomsten vooralsnog niet in te zetten, en de effecten van deze scenario's met elkaar te verkennen zodat voor eventueel toekomstige noodzakelijke keuzes scenario's kunnen worden samengesteld.

Bijlage 1

Casus verhogen ozb inkomsten door lastenverzwaring.

De gemiddelde woz-woningwaarde in Kaag en Braassem bedraagt voor 2023: € 448.000

Via de lokale lasten calculator van het Coelo maken we inzichtelijk wat dit voor een gemiddelde huiseigenaar betekent.

COELO lokale lasten calculator 2023

OPNIEUW BEREKENEN

Berekend op basis van de volgende gegevens:

- Driepersoonshuishouden
- Koopwoning
- WOZ-waarde: 448.000 euro

Gemeentelijke Lasten

	Kaag en Braassem		Nieuwkoop	
	Bedragen in euro's	Verschil met vorig jaar (%)	Bedragen in euro's	Verschil met vorig jaar (%)
Ozb	391	5,8	463	4,4
Afvalstoffenheffing	340	5,9	349	3,6
Rioolheffing	288	3,9	220	2,5
Totale gemeentelijke lasten	1.018	5,3	1.031	3,7

In de onderstaande tabel is te zien hoe de ozb lasten zich ontwikkelen wanneer die gedurende 3 jaren met 3% worden verhoogd. Het leidt tot een geleidelijke verhoging voor een huiseigenaar van € 391 naar € 427. Dit staat nog los van de jaarlijkse inflatiecorrectie.

3 jaar 3% groei	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4
bedrag ozb	€ 391	€ 403	€ 415	€ 427
cumulatief verschil		€ 12	€ 24	€ 36

Bijlage 2: knoppenmodel Nota van Actualisatie 2024-2027